

Univerzita Karlova v Praze

**Filozofická fakulta
Ústav světových dějin**

DIZERTAČNÍ PRÁCE - TEZE

Mgr. Jan Adamec, MA

**Maďarsko 1956: od reformy socialismu k národnímu povstání
Hungary 1956: from a reform of socialism to a national uprising**

Místo a rok odevzdání
Praha, 2015

Vedoucí práce
PhDr. Ondřej Vojtěchovský, PhD.

V povstání, které vypuklo 23. října 1956, vyvrcholil několikaletý komplikovaný vnitropolitický vývoj a vykrytalizovaly v něm rozpory a relativní nestabilita komunistického režimu v Maďarsku, patrné již od konce 40. let. Maďarský pokus o reformu socialistického systému zahájily během *Nového kurzu* v červnu 1953 snahy maďarského i sovětského vedení korigovat základní deficity ekonomického plánování, řešit krizi v narychlo kolektivizovaném zemědělství a zmírnit represivní politiku.

Další významný impulz přinesly výsledky 20. sjezdu ÚV KSSS. Vnitrostranické spory o směr a intenzitu politických a ekonomických reforem postupně přerůstaly i do státního a především nižšího stranického aparátu. Vtahovaly také široké společenské vrstvy do debat nejen o tom, jak má vypadat stávající systém a jaké reformy mají či nemají být podniknuty, ale i jaké má být další směřování Maďarska jako státu a Maďarů jako národa.

Spor o reformy, respektive neochota k jejich aplikaci ze strany části stranického aparátu nakonec vedly v polovině roku 1956 k faktické paralýze mocenského aparátu a rozpadu společenského konsenzu, což posléze významně usnadnilo násilný přerod reformních pokusů v otevřenou protirežimní revoltu. Bez sovětské intervence by se v Maďarsku pravděpodobně ustavil režim, kombinující politickou demokracii se socialistickou ekonomikou. Se sovětskou intervencí ale na půdorysu poraženého povstání dalších 30 let existovala svébytná verze komunistického systému.

Povstání překročilo svůj lokální význam a podobně jako Pražské jaro v roce 1968 nebo hnutí Solidarita se zařadilo mezi nejvýznamnější projevy protirežimního odporu za železnou oponou. Západní média Maďary zobrazovala nejen jako oběti komunistického režimu, ale i aktivní odpůrce sovětské okupace a tím pádem i bojovníky za svobodu a demokracii. Maďarské povstání se pevně ukotvilo k dějinám studené války a jeho interpretace výrazně ovlivnily vnímání Maďarska.

V roce 1989 povstání získalo nový rozměr jako odvážný pokus o reformu, který připravil cestu od komunistického k liberálně-demokratickému režimu, a získalo tak své pevné místo v maďarské historii. Tragická porážka se v tomto optimistickém narativu proměnila v dočasnou prohru a nakonec vítězství. Myšlenky, cíle a programy, které byly formulovány nejrůznějšími subjekty či jednotlivci během povstání, odrážely nejen okamžitá přání a reakce společnosti na pokus o implementaci stalinistického systému, ale obsahovaly i otázky a problémy, které v maďarské společnosti existovaly již od poválečného období jako například forma politického uspořádání či národní suverenita.

Cílem práce je nabídnout českému čtenáři souhrnný pohled na maďarské povstání, který by se zabýval společenskými kořeny povstání, jeho dynamikou a také rozhodovacími mechanismy jednotlivých aktérů. Taková práce dosud na českém knižním trhu chybí.

Práci jsem rozdělil do pěti kapitol, v nichž se pokusím definovat jednotlivé aktéry a analyzovat jejich schopnosti a kapacity ovlivňovat události a vzájemně komunikovat a formy jejich institucionalizace v daném prostředí. Zajímalo mě, kdo a kde stojí v mocenské hierarchii, co je jeho cílem, jak toho chce dosáhnout, jakých prostředků chce použít, jak svůj čin odůvodní, jak své kroky legitimizuje a jakou formu organizace či institucionalizace zvolí pro dosažení svých cílů a pro usměrnění svých prostředků.

V první, úvodní kapitole prezentuji své teze, rekapituluji základní směry v historiografii, která se týká daného tématu, a analyzuji dokumenty a sekundární literaturu, z nichž jsem čerpal.

V druhé kapitole se zaměřím na prvního aktéra povstání – stranické vedení Maďarské strany pracujících (MSP; *Magyar Dolgozók Pártja*, MDP) s důrazem na tři hlavní politiky Matyáse Rákosiho, Jánose Kádára a Imre Nagye. Stranické vedení se od začátku roku 1956 nacházelo ve stavu mocenské paralýzy, v kleštích dvou protichůdných imperativů – po Novém kursu, nastoleném v létě 1953, a XX. sjezdu ÚV KSSS na začátku roku 1956 obnovit mocenskou a ideologickou kontrolu, na druhou stranu reflektovat a alespoň zčásti akceptovat reformní požadavky společnosti. Bude mne zajímat vliv Nového kursu na dynamiku společenského pohybu, na to, jak se přehodnotilo předchozí období (1945-53) a řešila hospodářská situace a sociální změny, které přineslo budování socialismu na přelomu 40. a 50. let.

Tradiční konflikt mezi příznivci Nového kursu, personifikovaný Nagyem, a stalinisty, vedenými Rákosim, komplementárně doplňoval stejně důležitý spor o návrat Jánose Kádára do stranického vedení. Kádár byl totiž nemalou částí strany považován za potenciálního kandidáta na jejího lídra, jenž by mohl být schopen překlenout mocenské i ideologické spory ve straně. Ty měly charakter nejen ideologický (Nový kurs vs. post-stalinismus) či institucionální (ÚV a nižší stranické orgány vs. politbyro), ale i generační (mladí funkcionáři vs. tzv. veteráni komunistického hnutí).

Pro lepší pochopení osobních, profesních a sociálních vazeb uvnitř maďarského stranického vedení jsem rozlišil čtyři vzájemně se prostupující konfliktní linie. První ležela mezi přívrženci Rákosiho a mezi reformátory orientujícími se na Nagye, druhá pak mezi

stranickými funkcionáři postiženými nezákonnými procesy a následně rehabilitovanými (např. János Kádár, Ferenc Donáth, Géza Losonczy), a těmi, kteří nastoupili na jejich místa či z procesů profitovali kariérním vzestupem.

Třetí konfliktní linie probíhala mezi tzv. „odstavenými“ funkcionáři, kteří sice nebyli postiženi procesy, ale z nejrůznějších důvodů byli ze svých postů v průběhu let 1948 až 1956 odvoláni či se jejich vzestup zastavil (například József Révai či István Kovács), a mezi Rákosim, respektive jeho přívrženci z řad mladých funkcionářů, jako byli Béla Szalai či András Hegedűs, kteří se dostali do vysokých funkcí v roce 1954 a poskytovali Rákosimu mocenskou oporu.

Čtvrtý konflikt doutnal mezi reformně naladěným budapešťským centrem a oblastními tajemníky především ze zemědělských oblastí, kteří se obávali Nagyova návratu a obnovení protikolektivizační zemědělské politiky.

Důležité změny přineslo tzv. mimořádné zasedání ÚV MSP v červenci 1956, na němž byl Rákosi se sovětskou pomocí donucen odejít a na jeho místo byl dosazen Ernő Gerő. Již tehdy si řada aktérů uvědomovala, že tento složitý kompromis nebyl dlouhodobě životaschopný. Po vypuknutí maďarského povstání připustil i Kreml, že vsadil na špatného „koně“. Vystala legitimní otázka, kterou si kladli již současníci. Proč nebyl za prvního tajemníka v červenci 1956 zvolen někdo jiný, například János Kádár? Důvodů bylo několik. Nebylo možné zachránit samotného Rákosiho, rákosistická skupina však ovládala dost mocenských nástrojů, aby si svou pozici uhájila a dokázala prosadit svého kandidáta. Kádár si teprve budoval novou kariéru, násilně přerušenu zatčením na začátku padesátých let. Nebyl v té době členem politbyra, nepatřil ani do nějaké vyhraněné mocenské skupiny. Svoji roli hrála i jeho uzavřenost. Role názorového vůdce či národního spasitele mu příliš neseděla. Podobně jako Nagy musel čekat na nějaký otřes, politickou krizi, při které by se mohl uplatnit.

Sovětská strana v Kádárovi nedokázala dostatečně rychle identifikovat vhodného kandidáta na vůdce strany. Agilní sovětský velvyslanec v Budapešti Jurij Andropov až do července 1956 Kádára prezentoval spíše jako oportunního „pravičáka“. I díky tomu sovětské vedení Kádára vyřadilo ze seznamu potencionálních kandidátů. V klíčové chvíli, kdy se Anastas Mikojan osobně účastnil zákulisních jednání o Rákosiho odchodu, se pak naplno projevilo, že Kreml postrádal konzistentní strategii v otázce nového vedení, a, ať už vlivem nedostatečné informovanosti či z obavy z přílišného vměšování, se vědomě vzdal aktivního zasahování do otázky Rákosiho nástupce.

Významnou roli hrála široká opoziční platforma, v níž se pohybovali zástupci různých sociálních, profesních či politických skupin – spisovatelé, novináři, ekonomové, umělci, studenti či straničtí funkcionáři, kteří se od roku 1953 pokoušeli v rámci svých profesních organizací, stranických organizací i mimostranických skupin o definici problémů země a jejich nápravu. V tomto prostoru se vůči nejvyššímu stranickému vedení vymezovali nejen reformisté, ale i ti, kteří režimem již byli postiženi nebo s ním nesouhlasili, protože jim bránil v jejich seberealizaci nebo jim přinášel malé či vůbec žádné materiální nebo jiné přínosy.

Působily zde do různě institucionalizované skupinky sdružující lidi považované za součást oficiálního establishmentu (Svaz spisovatelů, *Petőfihó kroužek*, část redakce stranického deníku *Szabad Nép*, novináři). Hlásily se sice k existujícímu systému, ale svojí kritikou již mířily proti některým jeho pilířům. Tyto skupiny sice režim stále považoval za součást své mocenské hierarchie, ale postupně nad nimi ztrácel kontrolu a nedokázal v nich prosadit svá rozhodnutí. Během první poloviny roku 1956 stranické vedení nerozhodně oscillovalo mezi snahou proti nim mocensky zasáhnout a ochotou částečně akceptovat kritiku a provést korekci své politiky. Tento rozpor pak vedl až k faktické paralýze některých režimních systémů.

V neoficiálním meziprostoru mezi vnitrostranickou a veřejnou diskuzí působil *Petőfihó kroužek*. Režim se proti němu snažil zasáhnout, ale nebyl schopný takový zásah provést, neboť vzhledem k vnitrostranickému boji a rehabilitacím ztratil represivní aparát razanci Rákosiho éry. *Petőfihó kroužek* a jeho spontánně zakládané odnože sloužily jako organizační podhoubí nového typu proto-občanské společnosti. Ta se po prázdninách začala znovu formovat s novou silou. Pozorně vstřebávala impulsy z Polska a akceleroval ji i emoční zážitek z ceremonie znovupohřbení ostatků Lászlóa Rajka 6. října 1956.

Ve třetí kapitole se pokusím čtenáře provést „24 hodinami“ prvního dne povstání 23. října 1956. Zajímá mne onen moment, kdy se kumulované očekávání a napětí přelomí do konkrétní akce a uvede se do pohybu lavina zřetězených událostí. Cílem této kapitoly je načrtnout strukturu událostí, rozvrstvení mocenských vztahů a intenzitu vzájemných interakcí, které se během 23. října rozvinuly. Klíčovým momentem bylo přenesení debat ze studentských poslucháren, uzavřených profesních kroužků do veřejného prostoru, „na ulici“.

Fenomén „ulice“ bude v této kapitole zdůrazněn jako jeden z důležitých bodů pro pochopení dynamiky i struktury maďarského povstání. Analyzovat budu také funkce neorganizovaných demonstrací v systému totalitní moci a dynamiku demonstrace jako fenoménu skupinového chování. Nejprve zrekapituluji první veřejně artikulované programy,

kteře se objevily ve studentském, spisovatelském i dělnickém prostředí, bezprostředně reagovaly na dění v Polsku, definovaly základní požadavky na reformu režimu a staly se důležitými ideovými vodítky povstání.

Poté se pokusím rekonstruovat události 23. října 1956 od studentské demonstrace, přes první střety s ozbrojenými složkami státu, shromáždění před budovou parlamentu a destrukci Stalinovy sochy až po pokus o obsazení budovy rozhlasu a první boje mezi sovětskými jednotkami a formujícími se povstaleckými skupinami. Budou mne zajímat například kolektivní akce jako demonstrace, dav či povstalecká skupina, forma akce, míra spontaneity či organizovanosti účastníků, otázka vůdcovství, složení shromáždění a motivy akce (protest, destrukce, obsazení místa, boj).

Maďarský pokus o reformu komunistického režimu, podporovaný nespokojenou veřejností i částí komunistické strany a odvolávající se na program Nového kursu z roku 1953 se během několika hodin přenesl ze studentských poslucháren, debatních prostor profesních kroužků a stranického zákulisí do veřejného prostoru. Každá skupina, která se od března 1953 do září 1956 aktivně zúčastnila těchto diskuzí i vnitropolitických střetů, se musela s tímto přenesením reformy do ulic vyrovnat a nově na něj zareagovat. Do hry vstoupil kvalitativně nový prvek. Dosud čitelný obraz, v němž figurovaly nespokojená veřejnost reprezentovaná spisovateli, novináři a stranickými reformisty na jedné straně a obhájci státu quo, odpůrci výsledků XX. sjezdu a obecně zastánci tvrdého neostalinského kursu na straně druhé, se rozrůznil. Zvýšil se počet aktérů, objevily i nové názory, požadavky či postoje, z nichž některé se již ocitaly mimo mantinely komunistického režimu.

Spontánně a živelně vzniknuvší „ulice“ je tak fenomén důležitý pro pochopení dynamiky maďarského povstání v jeho vrcholné fázi. Pokusím se ho vysvětlit na pozadí funkce podobných kolektivních akcí. Pojem „ulice“ chápu ve třech rovinách – jako fyzický prostor, v němž lidé vystupují ze svého soukromí a ochrany domova a začleňují se do nových sociálních interakcí. Stávají se z nich, ať už dobrovolně či nedobrovolně, účastníci nejrůznějších sociálních skupin spojených s různými sociálními pohyby – účastníci průvodů, pasažéři městské dopravy, návštěvníci sportovních zápasů či kaváren, diváci představení, během "mimořádných", řádu běžného života se vymykajících událostí, účastníky revolucí, povstání, válečného stavu, demonstrací či jiných dramatických davových pohybů.

V druhém významu „ulice“ označuje svébytného mocenského aktéra vstupujícího do interakce s dalšími subjekty povstání, maďarským i sovětským mocenským aparátem (strana, vláda, mocenské represivní složky). Jedná se o souhrn akcí a činností vyvíjených více či méně

organizovaně lidmi ocitnuvšími se právě v tomto prostoru. Lze sem zahrnout akce demonstrantů, náhodných chodců, ale v určitém smyslu ve své počáteční fázi i jednání povstaleckých skupin a revolučních výborů. Tyto dvě skupiny se ale postupně zinstitutionalizovaly, začaly přebírat některé funkce státní správy a metaforicky přešly z „ulice“ do „budovy.“

Podle třetího významu „ulice“ slouží jako sémantický identifikátor, jenž má často instrumentální, zjednodušující či ideologický charakter – objevuje se v podobě generalizace oddělených jevů. Reprezentanti moci mohou „ulici“ označovat za nelegitimního protivníka. Preferují negativní zprávy, které mohou následně morálně, právně či jinak ospravedlnit ostrý postup či použití násilí proti „ulici“. Ulice v této interpretaci představuje antisystémový a nelegální prvek. Ulice je prostor, v němž se opozice snaží „zatlačit“ na oficiální struktury a vymoci si splnění svých požadavků. Z tohoto prostoru se také stává rezervoár pro moc novou. Povstalecké skupiny a revoluční výbory, které nezdávka nahradily výkonnou a exekutivní moc a vyhradily si právo na výkon násilí, začaly tento antisystémový prostor kontrolovat.

Ve čtvrté kapitole budu sledovat, jak se formoval organismus povstání, složený z demonstrantů, studentů a rodičích se povstaleckých skupin. Státní aparát byl otřesen a po vypuknutí povstání se jeho základní prvky začaly rozpadat. Přestávaly fungovat stranické a místní orgány, armáda, policie, úřady či byrokracie. Represivní složky vypověděly poslušnost nebo neplnily z nejrůznějších důvodů své povinnosti. Vláda Imre Nagye, formálně exekutivní orgán země, během několika dní nad mocenskými nástroji ztratila kontrolu a jen omezeně mohla ovlivňovat veřejnou správu, mocenský aparát či média. Naproti tomu se povstalci pokusili vytvořit paralelní mocenskou strukturu včetně byrokratického a vojenského aparátu (např. revoluční výbory, Národní gardy, povstalecké jednotky).

Povstalecké skupiny vznikaly spontánně pod vlivem emocionálního zážitku 23. října 1956, nadšené demonstrace a následného střetu se sovětskými tanky v noční Budapešti, který dodal povstalcům odvahou riskovat a překročit platné normy chování a v určitých případech i zákony. V této nově vytvořené sociální skupině panovala pravidla vnucená místem a okolnostmi bojů. Povstalci přestoupili hranici legality ne jako kriminální zločinci, ale jako političtí oponenti, otevření vyzývatele stávajícího režimu. Ohrozili stát a jeho moc v jeho základech, proto byly tresty později tak kruté. Pokud by povstání bylo úspěšné a vznikl nový režim, mohli se ocitnout ve vedoucích funkcích, ze samozvaných velitelů jednotek se mohli stát noví vůdci, čerpající svoji legitimitu právě z ozbrojené opozice vůči předchozímu režimu.

Oslabena byla i komunistická strana jako základní prvek ideologicko-administrativní správy země. Média začala žít svým vlastním životem a vymkla se stranické kontrole – jejich sídla, ať to byly rozhlasové stanice nebo redakce či tiskárny, se staly důležitými body, u nichž se střetávala „ulice“ s oficiální mocí. Přestal efektivně fungovat příkazní systém z centra směrem k nižším organizačním složkám. Stranický aparát se snažil reagovat na probíhající dění – od boje se zbraní v ruce proti „kontrarevoluci“ či reaktivní obranu před antikomunistickými útoky přes pasivní vyčkávání a stažení se z aktivního dění až po nucené přizpůsobení se revolučnímu dění nebo dokonce jeho akceptaci a vplynutí do nově se formující revoluční struktury, ať již na úrovni jednotlivců či celých stranických organizací.

V páté kapitole prozkoumám rozhodovací mechanismy sovětského vedení. Pokusím se analyzovat tehdejší zahraničněpolitickou pozici SSSR od března 1953 do března 1956 a určit hlavní směry zahraniční politiky Kremlu především k východoevropským satelitům. Zajímat mne budou nejen jednotliví členové, ale i politbyro jako kolektivní rozhodovací orgán s vlastní strukturou, hierarchií, myšlenkovým obzorem a komunikačními kódy a vývoj názorů jednotlivých členů politbyra na problémy v časové posloupnosti od 23. října do 3. listopadu a způsob, jakým tento mocenský orgán dospěl ke svým rozhodnutím.

Sovětská vojensko-politická struktura zahrnovala nejvyšší stranické vedení ÚV KSSS a zahraničněpolitický aparát SSSR, který s maďarským státem udržoval standardní mezistátní styky i kontakty na úrovni stranických vedení. Při řešení situace však Kreml zapojil i svou armádu, některé složky ministerstva vnitra a rozvědky. Sovětská politicko-vojenská struktura, hierarchizovaná, jednotná a výkonná, postupem času přebrala v okupovaném Maďarsku moc a stala se rozhodujícím činitelem. Pod její záštitou a s její pomocí pak vznikl po potlačení povstání nový státně-stranický režim.

Diskuse v sovětském politbyru ukazují poměrně úzce vyhraněnou kontrapozici dvou jasně vymezených názorů na vzniklé situace. Sovětští politici proti sobě stavěli jednoduchá schémata s vyhraněnými ideologickými stanovisky. Málodky se odvážili postoje diferencovat, případně se pokusit o kompromisní řešení. Rozhodnutí se přijímala tak, že jeden, od začátku artikulovaný názor převážil a byl pak víceméně jednomyslně přijat, respektive nebyl poté zpochybnován. Významnou roli hrály předsudky a ideologizovaný způsob myšlení, které členové sovětského vedení aplikovali na hodnocení událostí a jednotlivých aktérů dění. V jejich obzoru existovala spojení jako přítel – nepřítel (revoluce – kontrarevoluce, pořádek – chaos, případně pohyb – klid, pořádek – chaos, Polsko – Maďarsko, tvrdá linie – mírný postup, protivník – přítel, odchod vojsk – vojska zůstanou, strana – vláda, národní

komunismus – internacionální komunismus, vojenská cesta – mírová cesta, Egypt – Maďarsko. Obtížně si vytvářeli propracovanější postoj, který by umožňoval kompromisní postoj. Takto si zužovali pole pro možná kompromisní, komplikovanější řešení a dostávali se do pastí, kdy byli vystaveni rozhodnutí „buď anebo“. Členové politbyra si vytvářeli schematický obraz událostí, který nejlépe vyhovoval jejich ideologického myšlení a předchozím politickým zkušenostem s řešením mezinárodněpolitických krizí, například ve východním Berlíně v červnu 1953. Do některých otázek se také promítaly vnitrostranické spory, personifikované především často disentaním postojem bývalého ministra zahraničí Vjačeslava Molotova.

Spolu s tímto „duálním obrazem“ událostí členové politbyra projektovali i následná řešení, například potlačit povstání, či kapitulovat před kontrarevolucí. Tento dichotomní charakter trval jen v období mezi 23.-31. říjnem, potažmo od 26. října, kdy se v politbyru odehrála nejostřejší názorová výměna, a 28. října, kdy v debatě krystalizovaly i obecnější názory na zahraniční politiku a kdy do Moskvy přiletěl z Budapešti Suslov a podstatným způsobem změnil téma i směr debaty, až po 30. října a 31. října, kdy se alespoň rétoricky sovětská zahraniční politika měnila – schválena byla tzv. Deklarace a debatovalo se o revizi vztahů mezi Sovětským svazem a jeho východoevropskými spojenci.

Paralelně s maďarskou krizí ale sovětské politbyro muselo sledovat a reagovat na aktivity svých dalších spojenců. Můžeme je rozdělit do tří kategorií podle důležitosti a váhy, kterou přiřazovali sovětské vůdci jejich názorům. V první skupině jsou Polsko, Čína a Jugoslávie, v druhé Rumunsko a Československo a ve třetí NDR a Bulharsko. Čína a Jugoslávie hrály specifickou roli „poradců“ a „schvalovatelů“. Chruščev si chtěl udržet pozici rozhodného vůdce socialistického bloku a právě řešení maďarské krize vnímal jako indikátor své moci, respektive ochoty a schopnosti tuto moc používat. Především přítomnost čínské delegace v Kremlu během celého rozhodovacího procesu výrazně zvyšovala tlak na sovětské vedení a umožňovala čínskému vedení přímo projektovat své postoje do sovětského řešení maďarské krize. V Polsku destalinizační proces přerostl po poznaňských událostech ve vnitrostranickou krizi na pokraji protisovětského povstání. Teprve po nástupu W. Gomułky a dramatické výměně názorů mezi polským a sovětským vedením ve Varšavě v říjnu 1956 se situace uklidnila a vyústila do pro obě strany dočasně přijatelného kompromisu. Chruščev se přesto musel neustále ohlížet na to, aby křehké příměří v Polsku vydrželo a nemohlo zasáhnout do maďarské krize, a také, aby maďarské události nezasadily situaci v Polsku.

Prameny a literatura

Archivní dokumenty

Magyar Országos Levéltar (MOL)

f. MDP Titkárság jegyzőkönyvek

f. MDP Politikai Bizottság jegyzőkönyvek

f. MDP Központi Vezetőség jegyzőkönyvek

Národní archiv (NA)

f. 1261/0/44, KSČ-ÚV-Kancelář 1. tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného - II. část.

Archiv ministerstva zahraničních věcí (AMZV)

f. ZÚ Bukurešť 1956–1958.

f. ZÚ Budapešť 1955–1956.

Open Society Archives (OSA)

HU OSA 300-8-3:28-3-181. [Country Series: Hungary]

Publikované dokumenty

1956-os röplapok, Országos Széchényi Könyvtár Kisnyomtatványtárának 1956-os különgyűjteménye. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z

<http://mek.oszk.hu/04000/04056/html/roplap/kiskep.html>;

1956-os plakátok. Országos Széchényi Könyvtár Kisnyomtatványtárának 1956-os különgyűjteménye. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z

<http://mek.oszk.hu/04000/04056/html/plakat/kiskep.html>.

АФИАНИ, В.Ю. (ed.), *Доклад Н.С. Хрущева о культуре личности Сталина на XX съезде КПСС: документы*, Москва: РОССПЕН 2002.

АРТИЗОВ, А. (ed.), *Реабилитация: как это было : документы президиума ЦК КПСС и другие материалы*. Москва: Международный фонд "Демократия" 2000.

BÉKÉS, Csaba, BYRNE, Malcolm, RAINER, János M. (ed.), *The 1956 Hungarian revolution: a history in documents*, Budapest: Central European University Press 2002.

BÍLEK, Jiří (ed. et al.), *Vojenská a další opatření Československa v době povstání v Maďarsku na podzim 1956: sborník dokumentů*, Praha: Historický ústav Armády České republiky 1993.

ФУРСЕНКО, А.А. (ed.), *Президиум ЦК КПСС 1954-1964: в трех томах*, Москва: РОССПЕН 2003.

ФУРСЕНКО, А.А. (ed.), *Президиум ЦК КПСС 1954-1964 : черновые протокольные записи заседаний: стенограммы, постановления : в трех томах. Том 2. Постановления 1954-1958*, Москва: РОССПЕН 2006.

GÁL, É., HEGEDŰS, V.A., LITVÁN, G., RAINER, M.J. (ed.), *A „Jelcin-dosszié“. Szovjet dokumentumok 1956-ról*, Budapest 1993.

IZSÁK, L., SZABÓ, J. (ed.), *1956 a sajtó tükrében. 1956. október 22. – november 5.* Budapest, Kossuth 1989.

KEEFER, Edward C., LANDA, Ronald D., SHALOFF, Stanley, GLENNON, John P. (ed.), *Foreign Relations of the United States, 1955–1957. Eastern Europe: Volume XXV*, United States Government Printing Office, Washington;

<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1955-57v25>.

КОВАЛЕВА, Н. (ed.), *Молотов, Маленков, Каганович. 1957: стенограмма июньского пленума ЦК КПСС и другие документы*, Москва: Международный фонд "Демократия" 1998.

KORÁNYI, Tamás G., *Egy Népfelkelés dokumentumaiból 1956*, Budapest 1989.

MASTNY, Vojtech, BYRNE, Malcolm (ed.), *A cardboard castle?: an inside history of the Warsaw Pact, 1955-1991*, Budapest: Central European University Press 2005.

MOLNÁR, Adrienne, KOROS, Zsuzsanna, KELLER, Márkus, KOZÁK, Gyula (eds.), *A forradalom emlékezete: Személyes történelem*, Budapest: 1956-os Intézet 2006.

НАУМОВ, В. (ed.), *Георгий Жуков: стенограмма октябрьского (1957 г.) пленума ЦК КПСС и другие документы*, Москва: Международный фонд "Демократия" 2001.

НАУМОВ, В., СИГАЧЕВ, Ю. (ed.), *Лаврентий Берия. 1953: стенограмма июльского пленума ЦК КПСС и другие документы*. Москва: Международный фонд "Демократия" 1999.

O kultu osobnosti a jeho důsledcích: Projev prvního tajemníka ÚV KSSS N.S. Chruščov na XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu (25. února 1956), Reportér (13. – 26. března) 1990/3. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.praguecoldwar.cz/kult.htm>.

ОРЕХОВА, Е. Д., СЕРЕДА, В. Т., СТЫКАЛИН, А. С. (ed.), *Советский Союз и венгерский кризис 1956 года: документы*, Москва: РОССПЕН 1998.

OSTERMANN, Christian F. (ed.), *Uprising in East Germany 1953: the Cold War, the German question, and the first major upheaval behind the Iron Curtain*, Central European University Press 2001.

САМОХВАЛОВ, Н.Ф. (глав. ред.), *Венгерские события 1956 года глазами КГБ и МВД СССР*, Москва: ООО «Полиграфическое предприятие Центр Принт» 2009.

SZALAY, H. (ed.), *1956 sajtója: Október 23 – november 4: válogatás*, Budapest: Geopen Kiadó 2006.

SZEREDA, V., SZTIKALIN, A. (ed.), *Hianyzó lapok 1956 történetéből. Dokumentumok a volt SzKP KB levéltárából*, Budapest 1993.

TYEKVICSKA, Árpád, *Salgótarján, 1956. Dokumentumválogatás tanulók részére*, Salgótarján 2002.

United Nations Report of the Special Committee on the Problem of Hungary, General Assembly, Official Records: Eleventh Session. Supplement No. 18 (A/3592), New York: 1957. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://mek.oszk.hu/01200/01274/01274.pdf>.

ZINNER, Paul E. (ed.), *National Communism and Popular Revolt in Eastern Europe. A Selection of Documents on Events in Poland and Hungary, February – November, 1956*, Program on east Central Europe, Columbia University Press, New York 1956.

ZINNER, Paul E., *Documents on American Foreign Relations. 1956*. New York: Council on Foreign Relations, Harper & Brother 1957. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.cvce.eu/obj/declaration_by_the_soviet_government_moscow_30_october_1956-en-0876cc2c-5d0c-414f-8a18-966b8350d514.html.

Dobová literatura a literatura memoárového typu

BERECZ, János, *Kontrarevoluce perem a zbraní*, Praha: Svoboda 1970.

BERKESI, András, *Podivný podzim*, Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1960;

Bílá kniha. Kontrarevoluční síly v říjnových událostech v Maďarsku (2.díl), Československá tisková kancelář v Praze, 1957.

CRANKSHAW, E. (ed.), *Khrushchev Remembers*, Boston, Little: Brown a. Comp. 1970.

DÉRY, Tibor, *Láska*, Praha: SNKLU 1965.

Drama devatenáct set padesát šest, Praha: SNPL 1957.

- HOLLÓS, Ervin, *Kdo byli a co chtěli?*, Praha: Svoboda 1972.
- HOLLÓS, Ervin, *Drámai napok: 1956. Október 23 - november 4*, Budapest: Kossuth könyvkiadó 1986.
- ХРУЩЕВ, Н. С., *Время, Люди, Власть: [воспоминания в 4-х книгах]*, Москва: Московские новости 1999.
- ХРУЩЕВ, С., *Никита Хрущев: кризисы и ракеты : взгляд изнутри*, Москва: Новости 1994.
- KHRUSHCHEV, Sergei (ed.), *Memoirs of Nikita Khrushchev. Volume 3: Statesman (1953–1964)*, The Thomas J. Watson Jr. Institute for International Studies: The Pennsylvania State University 2007.
- Kontrarevoluční síly v maďarských říjnových událostech*, Praha: SNPL 1957.
- Kontrarevoluční síly v maďarských říjnových událostech*, 2. sv., Praha: SNPL 1957.
- Kontrarevoluční spiknutí Imre Nagye a jeho společníků*, Praha: SNPL 1958.
- Kontrarevoluční síly v maďarských říjnových událostech*, 3. sv., Praha: SNPL 1958.
- MIĆUNOVIĆ, Veljko, *Moskovske godine 1956/1958*, Zagreb: Liber 1977.
- МИКОЯН, Анастас, *Мысли и воспоминания о Ленине*, Москва: Политиздат 1970.
- МИКОЯН, Анастас, *Так было : размышления о минувшем*, Москва: ВАГРИУС 1999.
- MOLNÁR, János, *Kontrarevolúcia v Maďarsku roku 1956 (Kritika buržoaznych interpretácií)*, Nakladateľ stvo Pravda 1966.
- РАКОШИ, М., Людям свойственно ошибаться. Из воспоминаний М. Ракоши. Архив вождей, *Исторический архив*, 1999, No. 1.
- ROSSOVÁ, Anna, *Viděli jsme kontrarevoluci v Maďarsku*, Praha: SNPL 1956.
- SZÉCSI, Lajos, *Úctování: Epické drama*, Praha: Dilia 1959;
- ШЕПИЛОВ, Д. Т., *Непримкнувший*, Москва: Вагриус 2001.
- The Freedom Fighter 56 Oral History Project [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.freedomfighter56.com>.
- ZALKA, Miklós, *Minové pole*, Praha: Naše vojsko 1962;
- ZALKA, Miklós, *Minové pole*, 2. díl, Praha: Naše vojsko 1965.

Sekundární literatura

Monografie

- AGULHON, Maurice, *De Gaulle: dějiny, symbol, mýtus*, Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny 2005.
- ANDREESCU, Andreea, LÖNHÁRT, Tamás, LUCIAN, Nastasă, SZÁSZ, Zoltán, VARGA, Andrea (eds.), *Minoritãri etnoculturale. Mãrturii documentare. Maghiarii din Romãnia (1956 – 1968)*, Cluj-Napoca: Fundaþia CRDE 2003.
- BAK, János M., BÉKÉS, Csaba, HEGEDŰS, András B., KENDE, Péter, LITVÁN, György, RAINER, János M., VARGA, Katalin S., *Évkönyv. 1. 1992*, Budapest: 1956-os Intézet 1992.
- BAK, János M., HEGEDŰS, András B., LITVÁN, György, VARGA, Katalin S., *Évkönyv. 2. 1993*, Budapest: 1956-os Intézet 1993.
- BAK, János, HEGEDŰS, András B., LITVÁN, György, RAINER, János M., *Évkönyv. 3. 1994*. Budapest: 1956-os Intézet 1994.
- BEREND, Ivan T. *Central and Eastern Europe 1944 – 1993. Detour from the periphery to the periphery*, Cambridge Studies in Modern Economic History I, Cambridge University Press, 1996.
- BLAIVE, Muriel, *Promarněná příležitost. Československo a rok 1956*. Praha: Prostor, 2001.
- BORHI, László G., *Hungary in the Cold War, 1945–1956. Between the United States and the Soviet Union*. Central European University Press Budapest New York 2004.

- BOTTONI, Stefano (eds.), *Az 1956-os forradalom és romániai magyarság (1956–1959)*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2006.
- CORNEY, Frederick C., *Telling October. Memory and the Making of the Bolshevik Revolution*, Cornell University Press, Ithaca and London 2004.
- ЧУЕВ, Ф. И., *Молотов: полудержавный властелин*, Москва: OLMA-ПРЕСС 2000.
- ЧУЕВ, Ф. И. *Так говорил Каганович: исповедь сталинского апостола*, Москва: Отечество 1992.
- DURMAN, Karel, *Popely ještě žhavé: velká politika 1938-1991. [Díl I., Světová válka a nukleární mír 1934-1964]*, Praha: Karolinum 2004, s. 454-460, 488-489.
- EÖRSI, László, *The Hungarian revolution of 1956: myths and realities*, Center for Hungarian Studies and Publications, Wyne, New Jersey 2006.
- EÖRSI, László, *Corvinisták 1956. A VIII. kerület fegyveres csoportjai*, Budapest: 1956-os Intézet 2001.
- EÖRSI, László, *Tűzoltó utcai fegyveres csoport a forradalomban*, Budapest: 1956-os Intézet 1993.
- EÖRSI, László, *1956 mártírjai 225 kivégzett felkelő: Budapest a forradalom napjaiban*, Budapest: Rubicon-Ház 2006.
- FÖLDÉS, György, *Magyarország, Románia és a nemzeti kérdés 1956–1989*, Politika Történeti intézet, Napvilág Kiadó 2007.
- GADDIS, John Lewis, *Studená válka*, Slovart 2006.
- GADDIS, John Lewis, *We now know: rethinking Cold War history*, Oxford: Clarendon Press 1997.
- GATI, Charles, *Stroskotané ilúzie: Moskva, Washington, Budapešť a maďarské povstanie 1956*, Bratislava: Kalligram 2006.
- GOODMAN, David S.G., *Deng Xiaoping and the Chinese Revolution. A political biography*, Routledge: London and New York 1994.
- GOSZTONYI, Peter (ed.), *Der Ungarische Volksaufstand in Augenzeugenberichten*, Deutsches Taschenbuch Verlag, München 1981.
- GRANVILLE, Johanna, *The first domino: international decision making during the Hungarian crisis of 1956*. Texas: A&M University Press 2004.
- GRANVILLE, Johanna, *"If hope is sin, then we are all guilty": Romanian students' reactions to the Hungarian revolution and Soviet intervention, 1956–1958*, Pittsburgh: Center for Russian and East European Studies 2008.
- GYÖRKEI, Jenő, HORVÁTH, Miklós (ed.), *Soviet Military Intervention in Hungary 1956. With a study by Alexandr M. Kirov and memoirs of Yevgeny I. Malashenko*, Budapest: CEU Press 1999.
- HEGEDŰS András B., RAINER János, M. (eds.), *A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján – I. Két közgazdasági vita*, Kelenföld Kiadó – ELTE 1989.
- HEGEDŰS András B., RAINER M. János (eds.), *Vita hazánk természeti-gazdasági adottságairól; A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján – I. Két közgazdasági vita*, Kelenföld Kiadó – ELTE 1989.
- HEGEDŰS András B., RAINER M. János (eds.), *A XX. kongresszus és a történettudomány időszerű kérdései. A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján – III. Történešzvíta*, Kelenföld Kiadó – ELTE 1990.
- HEGEDŰS András B., RAINER M. János (eds.), *A XX. kongresszus és a marxista filozófia problémái – A DISZ Petőfi körének filozófus vitája, 1956; A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján – II. Filozófusvíta*, Kelenföld Kiadó – ELTE 1989.
- HEGEDŰS András B., RAINER M. János (eds.), *A volt partizánok és illegális pártmunkások baráti találkozója a budapesti értelmiségiekkel; A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján – IV. Partizántalálkozó – Sajtóvíta*, Múzsák – 1956-os Intézet 1991.

- HEGEDŰS András B., RAINER M. János (eds.), *Vita a sajtó és a tájékoztatás kérdéseiről; A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján – IV. Partizántalálkozó – Sajtóvita*, Múzsák–1956-os Intézet 1991.
- HEGEDŰS András B. (eds.), *A gazdasági vezetés kérdései/A műszaki fejlesztés és a fiatal értelmiség problémái/Kertmagyarország (17.10.)*; *A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján – V. Gazdasági vezetés – Műszaki fejlesztés – Kertmagyarország?*, 1956-os Intézet 1994.
- HEGEDŰS András B., RAINER M. János (eds.), *A magyar nevelésügy kérdései; A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján – VI. Pedagógusvita*, Múzsák – 1956-os Intézet 1992.
- HEGEDŰS András B., EMBER Mária, BOHÓ Róbert (eds.), *Az iparművészet problémái/ A fiatal orvos és a társadalom; A Petőfi kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján. VII. Iparművészvita – Orvosvita*, 1956-os Intézet 1994.
- HEGEDŰS, András B., BECK, Tibor, GERMUSKA, Pál, *1956 kézikönyve*, Budapest: 1956-os Intézet 1996. (HEGEDŰS András B., BECK, Tibor, GERMUSKA, Pál, *Kronológia (1. köt)*; LITVÁN, György, BUDA, Attila, SÁRKÖZY, Réka, KŐRÖSI, Zsuzsanna, MOLNÁR, Adrienne, *Bibliográfia (2. köt)*; KENDE, Péter, SZAKOLCSAI, Attila, GERMUSKA, Pál, BOROS, Géza, *Megtorlás és emlékezés. (3. köt)*).
- HEGEDŰS, András B., KENDE, Péter, LITVÁN, György, RAINER, János M., *Évkönyv. 4. 1995*, Budapest: 1956-os Intézet 1995.
- HEGEDŰS András B., KENDE, Péter, KOZÁK, Gyula, LITVÁN, György, RAINER, János M., *Évkönyv. 5. 1996–1997*, Budapest: 1956-os Intézet 1997.
- HOBSBAWM, E. J., *Bandits*, London, Weidenfeld and Nicolson 1969.
- HOLLOWAY, David, *Nuclear weapons and the escalation of the Cold War 1945-1962*, in: LEFFLER, Melvyn P., WESTAD, Odd Arne (eds.), *The Cambridge History of the Cold War, Volume I. Origins*, Cambridge University Press 2010.
- HOREL, Catherine, *Resignifying Space and Time in Hungarian Historical Memory. A Discussion of Public Celebrations and Reburial Practices*, *spacesofidentity.net – Bazaar Issue*, 2001, No. 2 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z <https://pi.library.yorku.ca/ojs/index.php/soi/article/view/8048/7224>.
- HUSZAR, Tibor, *Kádár János. Politikai életrajza 1912 – 1956*, 1. kötet, Szabad tér Kiadó, Kossuth Kiadó 2004.
- CHEN, Jian, *Mao's China and the Cold war*, Chapel Hill: University of North Carolina Press 2001.
- CHEN, Jian, KUISONG, Yang, *Chinese Politics and the Collapse of the Sino-Soviet Alliance*, in: WESTAD, Odd Arne (ed.), *Brothers in Arms: The Rise and Fall of the Sino-Soviet Alliance, 1945–1963*, Cold War International History Project Series, Washington: Stanford University Press, Woodrow Wilson Center Press, 1998.
- ХАЗАНОВА, О.В. [сост.]. *Восточный блок и советско-венгерские отношения : 1945-1989 годы*. Санкт-Петербург: Алетея 2010.
- IRMANOVÁ, Eva, *Kádárismus: vznik a pád jedné iluze*, Praha: Karolinum 1998.
- ИСЛАМОВ, Т.М., ПОКИВАЙЛОВА, Т.А., *Восточная Европа в силовом поле великих держав: трансильванский вопрос, 1940–1946 г.*, Москва : Индрик, 2008.
- KANTOROWICZ, Ernst H., *Die zwei Körper des Königs : eine Studie zur politischen Theologie des Mittelalters*, München : Deutscher Taschenbuch Verlag 1990.
- KAPLAN, K., *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*, Praha: Mladá fronta 1992.
- KISSINGER, Henry, *Umění diplomacie. Od Richelieua po pád berlínské zdi*, Praha: Prostor 1997.
- KONTLER, László, *Dějiny Maďarska*, Lidové Noviny 2001.
- KOPÁCSI, Sándor, *Die Ungarische Tragödie. Wie der Aufstand von 1956 liquidiert wurde*, Ullstein Kontinent Frankfurt/m – Berlin – Wien 1981.

- KOZÁK, Gyula, MOLNÁR, Adrienne, „Szuronyok hegyén nem lehet dolgozni.” *Válogatás 1956-os munkástanács-vezetők visszaemlékezéseiből*, Budapest 1993.
- КРИВОШЕЕВ, Г. Ф. (ред.), *Гриф секретности снят: Потери вооруженных сил СССР в войнах, боевых действиях и военных конфликтах. Статистическое исследование*, Москва: Воен. издат. 1993.
- LASKY, Melvin J. (ed.), *The Hungarian Revolution*, New York: Frederick A. Praeger 1957.
- LEE, Jongsoo, *The partition of Korea after World War II: a global history*, New York: Palgrave Macmillan, 2006; EDWARDS, Paul M., *The A to Z of the Korean War*, Lanham : Scarecrow Press, 2005;
- LEFEBVRE, Georges, *1789: das Jahr der Revolution*, München: Deutscher Taschenbuch Verlag 1989.
- LITVÁN, György (ed.), *The Hungarian Revolution of 1956. Reform, Revolt and Repression 1953–1963*, London – New York 1996.
- LITVÁN, György, *Mítoszok és legendák 1956-ról*, Évkönyv VIII., Budapest, 1956-os Intézet 2000, s. 205-218. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: http://www.rev.hu/portal/page/portal/rev/kiadvanyok/szovegek_evk2000/litvan.
- LOEWENSTEIN, Bedřich, *My a ti druzí. Dějiny, psychologie, antropologie*, Doplňk 1997.
- LÜSEBRINK, Hans-Jürgen, REICHARDT, Rolf, *The Bastille. A History of a Symbol of Despotism and Freedom*, Duke University Press: Durham and London 1997.
- MACFARQUHAR, Roderick, *Politics of China. The Eras of Mao and Deng*, Cambridge University Press 1998.
- MACFARQUHAR, Roderick, FAIRBANK, John K. (eds.), *The Cambridge History of China. Volume 14, The People's Republic, Part 1: The Emergence of Revolutionary China 1949-1965*, Cambridge University Press 2008.
- MATTHEWS, John P. C., *Majáles 1956*, Brno: Prius pro Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 2000.
- MAKOWSKI, Edmund, *Poznański czerwiec 1956. Pierwszy bunt społeczeństwa w PRL*, Poznań, 2001.
- MORARU, Constantin, *Politica externă a României 1958–1964*, Editura Enciclopedică, București 2008.
- МУРАШКО, Г. П., НОСКОВА, А.Ф., *Советское руководство и политические процессы Т. Костова и Л. Райка. Сталинское десятилетие холодной войны Факты гипотезы*, Москва: 1999.
- МУСАТОВ, В., *Предвестники бури. Политический кризисы в Восточной Европе (1956–1981)*, Москва: 1996.
- НОВОПАШИН, Ю.С., *Политический конфликты и кризисы 50 – 60 годов в Восточной Европе*, Москва: Институт славяноведения и балканистики РАН 1993.
- НОВОПАШИН, Ю.С., *Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса*, Москва: 1993.
- НОВОПАШИН, Ю.С. (ed.), *Конфликты в послевоенном развитии восточноевропейских стран*, Москва: Институт славяноведения и балканистики РАН 1997.
- PANTSOV, A. V., LEVINE, S. I., *Deng Xiaoping. A Revolutionary Life*, Oxford University Press, 2015.
- PEČENKA, M., LUŇÁK, P. (ed.), *Encyklopedie moderní historie*, Nakladatelství Libri, Praha 1999.
- PELIKÁN, Jan, *Jugoslávie a východní blok 1953–1958*, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum 2001.
- PERNES, Jiří, *Krize komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2008, s. 128-177.
- PIRJEVEC, Jože, *Jugoslávie 1918 – 1992. Vznik, vývoj a rozpad Karadjordjevičovy a Titovy Jugoslávie*, Praha: Argo 2000.

- POPIN, Vladimir, NEMET, Ferenc, *Madarski oktobar 1956. U svetlu beogradske i vojvodanske štampe*, Izdavačko preduzeće Forum, Novi Sad 2006.
- PRYCE–JONES, David, *The Hungarian Revolution*, New York: Horizon 1970.
- PÜNKÖSTI, Árpád, *Rákosi, Sztálin legjobb tanítványa*, Európa Könyvkiadó, Budapest 2004.
- RAINER, János M., LUX, Zoltán, VALUCH, Tibor, GERMUSKA, Pál, BECK, Tibor, GYORI, László, SIMÁNDI, Irén, SZABÓ, Róbert (eds.), *The History of Hungary, 1944–1953 – Digital History Manual*, 1956-os Intézet – Az 1956-os Magyar Forradalom Dokumentációs és Kutatóintézete Közalapítvány 2003. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.rev.hu/history_of_45/index.htm.
- RAINER, Janos M., *Nagy Imre. Politikai eletrajz II. 1953–1958*, Budapest: 1999.
- RAINER, Janos M., *Imre Nagy: a biography*, London: I.B. Tauris, 2009.
- RAJAK, Svetozar, *Yugoslavia and the Soviet Union in the Early Cold War: Reconciliation, comradeship, confrontation, 1953-1957*, Palgrave 2010.
- RÉV, István, *Retroactive justice: prehistory of post-communism*, Stanford: Stanford University Press 2005.
- ROBERTS, Geoffrey, *The Soviet Union in world politics: coexistence, revolution, and cold war, 1945-1991*, New York: Routledge 1999.
- ROMSICS, Ignac, *Hungary in the twentieth century*, Budapest: Osiris Kiadó 1999.
- RYCHLÍK, Jan, *Dějiny Bulharska*, Lidové noviny, Praha 2000.
- SHORT, Philip. *Mao*. Praha: BB art 2001.
- SCHMITT, Jean-Claude, *Revenanti*, Praha: Argo 2002.
- СТЫКАЛИН, А.С., *Прерванная революция: венгерский кризис 1956 года и политика Москвы*, Москва: Новый хронограф, 2003.
- SZAKOLCZAI, Attila, *Az 1956-os forradalom és szabadságharc*, Budapest: 1956-os Intézet 2001.
- SZAKOLCSAI, Attila, GERMUSKA, Pál, KÖRÖSI, Zsuzsanna, MOLNÁR, Adrienne, TISCHLER, János, BECK, Tibor, EÖRSI, László, SOMLAI, Katalin, STANDEISKY, Éva, *Az 1956-os forradalom története*, 1956-os Intézet: Az 1956-os Magyar Forradalom Dokumentációs és Kutatóintézete Közalapítvány, 2000. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.rev.hu/sulinet56/online/ora1/index.htm>.
- ŠUTAJ, Štefan, “*Akcia Juh.*” *Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roce 1949*, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 1993.
- TAUBMAN, William, *Khrushchev. The Man and His Era*, W.W. Norton a Co, New York, London 2003.
- TEJCHMAN, Miroslav, *Nicolae Ceausescu. Život a smrt jednoho diktátora*, Praha: Lidové noviny 2003.
- TILLY, Charles, *Politika kolektivního násilí*, Praha, Sociologické nakladatelství 2006.
- TISMĂNEANU, Vladimir, *Stalinism for all seasons: a political history of Romanian communism*, University of California Press, Berkeley 2003.
- TISCHLER, János, *Rewolucija węgierska 1956 w polskich dokumentach. Dokumenty do dziejów PRL*, Zeszyt 8, Instytut studiów politycznych Polskiej Akademii nauk, Warszawa 1995.
- TREPTOW, Kurt W. (ed.), *Dějiny Rumunska*, Nakladatelství Lidové Noviny, Praha.
- VADKERTY, Katalin, *Maďarská otázka v Československu 1945–1948. Trilógia o dejinách maďarskej menšiny*, Kalligram, Bratislava 2002.
- VERDERY, Katherine, *The political lives of dead bodies. Reburial and Postsocialist Change*, New York: Columbia University Press, New York 1999.
- VOHRYZEK, Josef, *Literární kritiky*, Praha: Torst 1995.
- VYKOUKAL, Jiří, LITERA, Bohuslav, TEJCHMAN, Miroslav, *Východ. Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944–1989*, Praha: Libri 2000.

WANNER, Jan, *Ve stínu studené války. Střední východ v letech Eisenhowerovy doktríny 1956–1960*, Lidové noviny 2011.

WATSON, Derek, *Molotov. A Biography*, Studies in Russian and East European history and society: Palgrave Macmillan 2005.

ZINNER, Paul E., *Revolution in Hungary*. Columbia University Press, New York, London, 1962.

ZNEBEJÁNEK, František, *Sociální hnutí: teorie, koncepce, představitelé*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1997.

ZUBOK, V., *A Failed Empire. The Soviet Union in the Cold War from Stalin to Gorbachev*, The University of North Carolina Press 2009.

Články a studie

ADAMEC, Jan, Maďarsko 1956: od reformy socialismu k národnímu povstání, *Securitas imperii*, Vol. 24, 2014, č. 1, s. 82-122.

ADAMEC, Jan, „Víte, kolik stojí jeden křížník?“ K moskevské schůzce v lednu 1951, *Praguecoldwar*, Vol. 1, 2002, č. 1. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.praguecoldwar.cz/kriznik.htm>.

ADAMEC, Jan, The Winners, the Losers, the Embittered. The Disputes inside the Hungarian Workers' Party's Leadership during Spring and Summer 1956, In: *The history of East Central Europe and Russia : on the occasion of the 25th anniversary of the death of Jan Slavík*, Prague: National Library of the Czech Republic, Slavonic Library 2004, s. 95-108;

ADAMEC, Jan, "We are not Comrades!": The First Day of the Hungarian Uprising – 23rd October 1956. In: BUBENÍKOVÁ, Miluša (ed.), *Russia in Czech historiography: studies published by the Prague Group of Russian History specialists*, Praha: Národní knihovna ČR, Slovanská knihovna 2002, s. 418-445;

AFIANI, Vitalij J., Maďarská revoluce a suezská krize. Stanovisko sovětského vedení, *Soudobé dějiny*, 1993, č. 3, s. 474-481.

BALOGH, Sándor, Politikai reformpróbálkozások és kudarcaik 1953 és 1956 között, *Társadalmi szemle*, 1989, č. 8-9, s. 19-34.

БАРАТ, Магдолна, *Венгерско-советские отношения в период от смерти Сталина до начала революции 1956 года*, in: ХАЗАНОВА, О.В. [сост.]. *Восточный блок и советско-венгерские отношения : 1945–1989 годы*. Санкт-Петербург: Алетея 2010.

BARÁTH, Magdolna. Az SZKP XX. kongresszusa a legújabb orosz szakirodalom tükrében. *Múltunk*, 2006, N. 2, s. 177-200.

BÉKÉS, Csaba. The 1956 Hungarian Revolution and World Politics. *CWIHP Working Paper No. 16*, Washington: Institute for the History of the 1956 Hungarian Revolution Budapest, 1996.

BÉKÉS, Csaba, RAINER, János M., GERMUSKA, Pál, Maďarská revoluce 1956, *Soudobé dějiny*, 1996, č. 4, s. 455-473.

BÉKÉS, Csaba, The 1956 Hungarian Revolution and the Declaration of Neutrality, *Cold War History*, Vol. 6, No. 4, November 2006, s. 477-500.

BÉKÉS, Csaba, *East Central Europe, 1953–1956*, in: Melvyn P. LEFFLER, Odd Arne WESTAD (eds.). *The Cambridge History of the Cold War, Volume 1. Origins*. Cambridge University Press, 2010.

BÉKÉS, Csaba, Cold War, Détente and the 1956 Hungarian Revolution, Working Paper: #7, The Cold War as Global Conflict, International Center for Advanced Studies, New York University 2002.

BÉKÉS, Csaba, Západní velmoci a maďarské povstání 1956, *Slovanský přehled*, roč. 81, 1995, č. 3, s. 269-275;

- BERKI, Imre, Az 1956–57 évi sortűzek rövid története, *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII. évf., 2007, 16. sz., s. 28.
- BÍLEK, Jiří (ed.), *Vojenská opatření Československa v souvislosti s maďarským povstáním 1956: vědecké kolokvium s mezin. účastí Praha 22. – 23. září 1993*, Praha: Historický ústav Armády České republiky 1994.
- BORHI, László, "Containment, Rollback, Liberation or Inaction? The United States and Hungary in the 1950s", *Journal of Cold War Studies*, Vol. 1, 1999, No. 3, s. 67-108.
- CSIPKE, Zoltán, The Changing Significance of the 1956 Revolution in Post-Communist Hungary, *Europe-Asia Studies*, Vol. 63, 2011, No. 1, 2011, s. 99-128.
- ČIERNA-LANTAYOVÁ, Dagmar, *Rok 1956 a slovenská spoločnosť*. in: ČIERNA – LANTAYOVÁ, Dagmar, *Slovensko a svet v 20. storočí. Kapitoly k 70. narodeninám PhDr. Valeriána Bystrického, DrSc.*, Bratislava: Prodama 2006, s. 192-202;
- DEÁK, István, *Jews and Communism: The Hungarian Case*, s. 38, in: FRANKEL, Jonathan (ed.), *Dark Times, Dire Decisions: Jews and Communism*, Oxford University Press 2004.
- DELETANT, Dennis, IONESCU, Mihail, Romania and the Warsaw Pact: 1955–1989, *CWIHP Working Paper No. 43*, 2004, s. 11. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/event/romania-and-the-warsaw-pact-1955-1989>.
- DIJK, Ruud Van, The 1952 Stalin Note Debate: Myth or Missed Opportunity for German Unification?, *CWIHP Working Paper No. 14*, Washington, D.C., May 1996. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/publication/the-1952-stalin-note-debate-myth-or-missed-opportunity-for-german-unification>.
- DINER, Dan, FRANKEL, Jonathan, *Introduction – Jews and Communism: The Utopian Temptation*, in: FRANKEL, Jonathan (ed.), *Dark Times, Dire Decisions: Jews and Communism*, Oxford University Press 2004, , s. 5.
- DURMAN, Karel, Kreml a dvojí krize 1956, *Historický obzor*, 2000, č. I-II., s. 23-31.
- EICHLER, Jan, Zajímavá zamyšlení nad výročím maďarských událostí 1956, *Mezinárodní politika*, Vol. 31, 2007, No. 5, s. 43-44.
- EÖRSI, László, Felkelőcsoportok a forradalomban, *História*, 2006, č. 8-9, s. 41-44.
- FEITL, István, Szembesülés. Az MDP vezetői és a XX. Kongresszus, *Múltunk*, 2006, No. 2, s. 201-226.
- FILEP, Tibor, *A debreceni forradalmi események a korabeli sajtó valamint a politikai katonai jelentések tükrében*, s. 195-196. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://debszem.unideb.hu/pdf/dsz2007-2/dsz2007-1-07Filep.pdf>.
- ФОРИДИ, Й. О контрреволюции в Венгрии 1956 года, *Военно-исторический журнал* 1990, N. 8, s. 39-46.
- FOUCAULT, Michel, *Myšlení vnějšku*, Herrman a synové 1996.
- GAL, Susan, Bartok's funeral: Representations of Europe in Hungarian political rhetoric, *American Ethnologist*, Vol. 18, 1991, No. 3, s. 440-458 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z http://anthropology.uchicago.edu/faculty/faculty_gal.shtml.
- GIBIANSKI, Leonid, *Soviet-Yugoslav Relations and the Hungarian Revolution of 1956*, *CWIHP Bulletin 10*, s. 139-148. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CWIHPBulletin10_p3.pdf.
- ГИБИАНСКИЙ, Л.Я. Н.С. Хрущев, Й.Б. Тито и венгерский кризис 1956 года, *Новая и новейшая история*, 1999, No. 2, s. 10-29.
- GILJE, Paul A., The Crowd in American History, *The American Transcendental Quarterly*, Vol. 17, 2003, No. 3, s. 52.
- GLATZ, Ferenc, A kormány és a párt vezető szerveinek dokumentumaiból 1956. október 23 – november 4., *História*, 1989, No. 4-5.
- GLATZ, Ferenc, Az MSZMP Intéző Bizottsága a Jugoszláv Követségen 1956. november 5. – november 22., *História*, 1989, No. 4-5.

- GLUCHOWSKI, Leszek W., NALEPA, Jan, The Soviet-Polish Confrontation of October 1956: The Situation in the Polish Internal Security Corps, *CWIHP Working Paper No. 17*, Washington 1997. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/publication/the-soviet-polish-confrontation-october-1956-the-situation-the-polish-internal-security>.
- GONĚC, Vladimír, *Československý exil ve vztahu k maďarskému exilu a maďarské revoluci 1956*, in: *Z dějin Visegrádského prostoru: Richardu Pražákovi k pětasedmdesátinám*, Brno: Masarykova univerzita 2006, s. 249-266.
- GRANVILLE, Johanna, Blame the Messenger? Bucharest and Its Bungling Diplomats in 1956, *Canadian Slavonic Papers/Revue Canadienne des Slavistes*, Vol. 52, 2010, No. 3-4, s. 301.
- GRANVILLE, Johanna, Forewarned is Forearmed: How the Hungarian Crisis of 1956 Helped the Romanian Leadership, *Europe-Asia Studies*, Vol. 62, 2010, No. 4, s. 615-645.
- GRANVILLE, Johanna, "Imre Nagy aka 'Volodya' – A Dent in the Martyr's Halo?", "Cold War International History Project Bulletin" (Woodrow Wilson Center for International Scholars, Washington, DC), 1995, No. 5.
- GRANVILLE, Johanna, Hungary, 1956: The Yugoslav Connection, *Europe-Asia Studies*, Vol. 50, 1998, No. 3.
- GRANVILLE, Johanna, Hungarian and Polish Reactions to the Events of 1956: New Archival Evidence, *Europe-Asia Studies*, Vol. 53, 2001, No. 7.
- GRANVILLE, Johanna, Reactions to the Events of 1956, *Journal of Contemporary History*, 2003, No. 38.
- GRANVILLE, Johanna, Temporary Triumph in Timisoara: Unrest among Romanian Students in 1956, *History*, Vol. 93, 2008, No. 309, s. 69-93.
- GRANVILLE, Johanna, "We have wines of all kinds: red, white, and green": Romanian reactions to the Hungarian uprising in 1956, *Australian Journal of Politics and History*, 2008, June.
- GYÁNI, Gábor, Memory and Discourse on the 1956 Hungarian Revolution, *Europe-Asia Studies*, Vol. 58, 2006, No. 8, s. 1199-1208.
- HAHNOVÁ, Eva, Anatomie československé strnulosti v roce 1956, *Soudobé dějiny*, roč. 10, 2003, č. 1-2, s. 122-125, 234-235.
- HAJDÚ, Tibor, *Ungarn und die Tschechoslowakei 1956*, in: *Das Jahr 1956 in Ostmitteleuropa*, s. 67-72, s. 68-69.
- HAJDÚ, Tibor, A Rajk-per háttéré és fázisai, *Társadalmi Szemle*, 1992, No. 11, s. 17-36.
- HAJDÚ, Tibor, Farkas és Kádár Rajknál. Az 1949. június 7-i beszélgetés hiteles szövege, *Társadalmi Szemle*, 1992, No. 4, s. 70-89.
- HORVÁTH, Sándor, Urban Socialism and Everyday Life in Sztálinváros Urban Socialism and Everyday Life in Sztálinváros, *Forum*, s. 43-50. [cit. 2015-05-22]. Dostupné z http://www.oei.fu-berlin.de/media/publikationen/boi/boi_23/06_horvath.pdf.
- CHEN, Jian, The Sino-Soviet Alliance and China's Entry into the Korean War, *CWIHP Working Paper No. 1*, Washington, D.C., June 1992. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/ACFAE7.pdf>.
- IRMANOVÁ, Eva, Několik pohledů na revoluci roku 1956 v Maďarsku, *Slovanský přehled*, 1997, No. 1, s. 69-89.
- ИСЛАМОВ, Т.М., Венгерское восстание 1956 г. в отечественной историографии, *Вопросы истории*, 1997, No. 11, s. 42-55.
- IZSÁK, Lajos, Rákosi-rendszer (1948 ősze – 1956 nyara), *Történelmi Szemle*, Vol. 37, 1995, No. 1.
- JAGER, Wander, POPPING, Roel, SANDE, Hans van de, Clustering and Fighting in Two-party Crowds: Simulating the Approach-avoidance Conflict, *Journal of Artificial Societies and Social Simulation*, Vol. 4, 2001, No. 3.

KAMIŃSKI, Lukasz, *The Polish Communist Security Apparatus in 1956*, in: ENGELMANN, Roger, GROSSBOLTING, Thomas, WENTKER, Hermann (hrsgb.), *Kommunismus in der Krise. Die Entstalinisierung 1956 und die Folge*, In Auftrag des Instituts für Zeitgeschichte und der Bundesbeauftragten für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR, Vandenhoeck & Ruprecht 2008, s. 275.

KECSKÉS, Gusztáv, The Suez Crisis and the 1956 Hungarian Revolution, *East European Quarterly*, Vol. XXXV, 2001, No. 1, s. 47-58. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.coldwar.hu/html/en/publications/kecskes_suez.html.

KEMP-WELCH, A., 'Dethroning Stalin: Poland 1956 and its legacy', *Europe-Asia Studies*, 58:8, s. 1261-1284.

KEMP-WELCH, A. (ed.), *Stalinism in Poland 1944–1956*, Warsaw: Macmillan 1995.

КИРОВ, А.М., *Советская карательная акция в Венгрии (Хроника событий 1956 г. по материалам военного архива)*, in: НОВОПАШИИ, Ю.С. (ed.), *Конфликты в послевоенном развитии восточноевропейских стран*, Москва: Институт славяноведения и балканистики РАН 1997, s. 107-129.

KIS János, Donáth Ferenc és Losonczy Géza levele az MDP Központi vezetőségéhez, *Beszélő*, Évfolyam 1, 1986, Szám 19 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/donath-ferenc-es-losonczy-geza-levele-az-mdp-kozponti-vezetosegehez>.

KISS, András, A Csepel Autógyár történetéről, *Múltunk*, 2007, No. 2, s. 50-65.

KISS, Dávid, A Munkásörtség megalakítása, *Múltunk*, 2009, No. 3.

KOHOUT, Pavel (ed.), *Maďarské povstání 1956: padesát let poté*, Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku 2007.

KOPECKÝ, Pavel, Maďarské povstání 1956. Padesát let poté, *Politologická revue*, Vol. 15, 2009, No 1., s. 142-145.

KŐ, András, 1956. október 25. A kossuth téri sortűz, *Rubicon* [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.rubicon.hu/magyar/oldal/a_kossuth_teri_sortuz.

KÖRÖSI, Zsuzsanna, STANDEISKY, Éva, RAINER, János M., *Évkönyv. 8. 2000. Magyarország a jelenkorban*, Budapest: 1956-os Intézet 2000.

KÖRÖSI, Zsuzsanna, STANDEISKY, Éva, RAINER, János M., *Évkönyv. 9. 2001. Magyarország a jelenkorban*. Budapest: 1956-os Intézet 2001.

KOVÁCS, András, Jews and Jewishness in Post-war Hungary, *Quest. Issues in Contemporary Jewish History. Journal of Fondazione CDEC*, 2010, No.1. [cit. 2013-08-31]. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z www.quest-cdecjournal.it/focus.php?id=192.

KOZÁK, Gyula, "Born into the labour movement". *Rozhovor s Vladimírem Farkasem*. Public Foundation of the Documentary and Research Institute of the 1956 Hungarian Revolution, 2004. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://server2001.rev.hu/oha/oha_document.asp?id=547&order=1&lang=e.

KRAMER, Mark, New Evidence on Soviet Decision-Making And the 1956 Polish And Hungarian Crises, *CWIHP Bulletin* 8-9, [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CWIHPBulletin8-9_p6.pdf

KRAMER, Mark. Hungary and Poland, 1956: Khrushchev's CPSU CC Presidium Meeting on East European Crises, 24 October 1956 ("Zpráva o jednání na ÚV KSSS 24. října 1956 k situaci v Polsku a Maďarsku,"), [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://wwics.si.edu/index.cfm?topic_id=1409&fuseaction=library.document&id=13

KRAMER, Mark, The Early Post-Stalin Succession Struggle and Upheavals in East-Central Europe: Internal-External Linkages in Soviet Policy Making (Part 1), *Journal of Cold War Studies*, Vol. 1, 1999, No. 1, s. 3-55.

KRAMER, Mark, The Soviet and the onset of the crisis in Poland and Hungary, *Hungarian Studies*, 2006, No. 1.

- KRAMER, Mark, The Early Post–Stalin Succession Struggle and Upheavals in East–Central Europe: Internal-External Linkages in Soviet Policy Making (Part 2), *Journal of Cold War Studies*, Vol. 1, 1999, No. 2, s. 3-38.
- KRAMER, Mark, The Early Post-Stalin Succession Struggle and Upheavals in East-Central Europe: Internal-External Linkages in Soviet Policy Making (Part 3), *Journal of Cold War Studies*, Vol. 1, 1999, No. 3, s. 3-66.
- KRAMER, Mark, The Soviet Union and the 1956 Crises in Hungary and Poland: Reassessments and New Findings, *Journal of Contemporary History*, Vol. 33, 1998, No. 2.
- KRAMER, Mark, *Soviet-Polish Relations and the Crises of 1956. Brinkmanship and Intra-Bloc Politics*, in: ENGELMANN, Roger, GROSSBOLTING, Thomas, WENTKER, Hermann (hrsgb.), *Kommunismus in der Krise. Die Entstalinisierung 1956 und die Folge*, In Auftrag des Instituts für Zeitgeschichte und der Bundesbeauftragten für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR, Vandenhoeck a Ruprecht 2008, s. 61.
- LACZÓ, Ferenc, A forradalom emlékezete: Személyes történelem. A publication review, *The Human Rights Initiative (HRSI)*, 2008. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://hrsi.ceu.hu/node/28353>.
- LACZÓ, Ferenc, *Hungary, Revolution of 1956*, in: NESS, Immanuel (ed.), *The International Encyclopedia of Revolution and Protest. 1500 to the Present*, Wiley-Blackwell 2009, s. 1625-1630.
- ЛАЩЕНКО, П.И., Венгрия 1956 год, *Военно-исторический журнал*, 1989, No. 9, s. 42-50.
- LOEWENSTEIN, Karl E., Re-emergence of Public Opinion in the Soviet Union: Khrushchev and Responses to the Secret Speech, *Europe-Asia Studie*, Vol. 58, 2006, No. 8, s. 1329-1345.
- LUPKOVICS, György, A tököli tárgyalóküldöttség kísérete KGB-s dokumentumok az 1956 november 3-án Maléter Pál vezette küldöttség kíséretének kihallgatásáról, *Betekintő*, 2009, No. 4. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.betekinto.hu/2009_4_lupkovics.
- MACHCEWICZ, Pawel, "K čertu se suverenitou". *Władysław Gomułka a Pražské jaro*, in: BLAŽEK, Petr, KAMIŃSKI, Łukasz, VÉVODA, Rudolf (ed.), *Polsko a Československo v roce 1968: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference: Varšava, 4. – 5. září 2003*, Praha: Dokořán 2006, s. 83-103.
- МАЛАШЕНКО, Е.И., Особый корпус в огне Будапешта, *Военно-исторический журнал*, 1993, No. 10, s. 22-30.
- МАЛАШЕНКО, Е.И., Особый корпус в огне Будапешта, *Военно-исторический журнал*, 1993, No. 11, s. 44-51.
- МАЛАШЕНКО, Е.И., Особый корпус в огне Будапешта, *Военно-исторический журнал*, 1993, No. 12, s. 33-37.
- МАЛАШЕНКО, Е.И., Особый корпус в огне Будапешта, *Военно-исторический журнал*, 1994, No. 1, s. 30-36.
- MAREŠ, Petr, Hranice možného. Na okraj výročí polské a maďarské krize 1956, *Dějiny a současnost*, 1996, č. 6, s. 2-5.
- MARK, James, Antifascism, the 1956 Revolution and the Politics of Communist Autobiographies in Hungary 1944–2000, *Europe-Asia Studies*, Vol. 58, 2006, No. 8, s. 1209-1240.
- MARUŠIAK, Juraj, *Maďarská revolúcia 1956 a Slovensko*. In: BORČIN, Emil, DRLIČKOVÁ, Marta (ed.), *"Spoznal som svetlo a už viac nechcem tmu...": pocta Jozefovi Jablonickému*, Bratislava: Veda, 2005, s. 183-227;
- MASTNY, Vojtech, *Soviet foreign policy, 1953–1962*, in: LEFFLER, Melvyn P., WESTAD, Odd Arne (ed.), *The Cambridge history of the Cold War. Volume I – Origins*, Cambridge University Press 2010, s. 312-313.

- MATTHEWS, John P.C., The Abortive Student Revolt In Czechoslovakia in 1956, *CWIHP Working Paper No. 24*, [cit. 2013-02-17]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/publication/majales-the-abortive-student-revolt-czechoslovakia-1956>.
- MCDERMOTT, Kevin, SOMMER, Vítězslav Sommer, The 'Club of Politically Engaged Conformists'? The Communist Party of Czechoslovakia, Popular Opinion and the Crisis of Communism, 1956, *CWIHP Working Paper No. 66*, March 2013. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CWIHP_WP_66_the_club_of_politically_engaged_conformists_web_1.pdf.
- MOLNÁR, György. *A szovjet hadsereg magyarországi hadjárata 1956-ban*. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://beszelo.c3.hu/97/11/11.htm>.
- MORVAY, Petr, „Zachránce národa, služebník ideje nebo cynický pragmatik?“, *Dějiny a současnost*, 2002, č. 3, s. 29-33.
- МУСАТОВ, В., Операция Вихрь, *Новое Время*, 1991, No. 49, s. 28-31.
- МУСАТОВ, В., О венгерских событиях 35 лет спустя, *Кентавр*, 1992, No. 1-2, s. 32-44.
- МУСАТОВ, В., СССР и венгерские события 1956 г.: новые архивные материалы, *Новая и новейшая история*, 1993, No. 1, s. 3-22.
- МУСАТОВ, В. Трагедия Имре Надя, Новая и новейшая история, 1994, 1, s. 164-173.
- MUSZATOV, Valerij, Rákosi száműzetésben. Új dokumentum Rákosi Mátyásról, 1960. *História*, 2002, č. 5-6, s. 31-36.
- NÁLEVKA, Vladimír, Maďarský podzim roku 1956, *Historický obzor*, 1993, č. XI, s. 248-253.
- PAINTER, David S., Oil and the American Century, *The Journal of American History*, June 2012, s. 31.
- PÁSTOR, Zoltán, *Niektoré zvláštnosti udalostí v Maďarsku v roku 1956*. In: PEKNÍK, Miroslav, ZALA, Boris (ed.), *Revolučné a protitotalitné hnutia v Európe po II.svetovej vojne: medzinárodná konferencia k nedožitým 80. narodeninám Alexandra Dubčeka: november 2001*, Bratislava: Veda, 2004, s. 80 -85;
- PERSAK, Krzysztof, The Polish-Soviet Confrontation in 1956 and the Attempted Soviet Military Intervention in Poland, *Europe-Asia Studies*, Vol. 58, 2006, No. 8.
- PEŠEK, Jan, Obyvatel'stvo Slovenska v době tzv. maďarských udalostí na jeseň 1956. *Sborník Vojenské akademie v Brně*, Vol. C, 1994, s. 409-415.
- PÉTER, Gábor. *Mi az igazság? Péter Gábor beadványa a börtönben, 1956. Péter Gábor (életfogytiglanra elítélt) beadványa az MSP Pártbizottságának*. In: KOLTAY, Gábor, BRÓDY, Péter, *El nem égetett dokumentumok*, Budapest: Szabad Tér Kiadó 1990.
- PITTAWAY, Mark, A magyar forradalom új megközelítésben: az ipari munkásság, a szocializmus széthullása és rekonstrukciója, 1953–1958, *Eszmélet*, 2006, 72, s. 11-31.
- RAINER, János M., *Decision in the Kremlin, 1956 – the Malin Notes*, Paper presented at Rutgers University, USA, November 1.
- RAINER, János M., 1956: The Mid-Twentieth Century Seen from the Vantage Point of the Beginning of the Next Century, *Europe-Asia Studies*, Vol. 58, 2006, No. 8.
- RAINER, János M., The Yeltsin Dossier: Soviet Documents on Hungary 1956. *Cold War International History Project Bulletin*, 1995, No. 5.
- RAINER, János M., Soviet Documents on Hungary, 1956. A Case Study, *Hungary 1956*, s. 69-79.
- RAINER, János M., Sovětské dokumenty k maďarské krizi 1956, *Soudobé dejiny*, 1994, No. 1, s. 560-565.

RAINER, János M., *Stalin And Rákosi, Stalin And Hungary, 1949–1953* (Paper presented on October 4, 1997 at the workshop „European Archival Evidence. Stalin And the Cold War in Europe“, Budapest, 1956 Institute).

RAINER, János M., The Yeltsin Dossier: Soviet documents on Hungary 1956, CWIHP Bulletin, 1995, No. 5, s. 22-27.

RAINER, János M., 1956. The Other Side of the Story. Five Documents from the Yeltsin File, *The Hungarian Quarterly*, Vol. 34, 1993, No. 129, s. 100-114.

RAINER, János, The New Course in Hungary in 1953, CWHIP, Working Paper #38, June 2002.

RAINER M., János, MORVAY, Péter, *Nejdůležitější historické problémy roku 1956 - po čtyřech desetiletích*, In: VEBER, Václav, CUHRA, Jaroslav (ed.), *Za svobodu a demokracii. I, Odpor proti komunistické moci*, Praha: Karolinum, 1999. s. 85-96;

RAINER, János M., SOMLAI, Katalin (ed.), *The 1956 Hungarian Revolution and the Soviet Bloc Countries: Reactions and Repercussions*, The Institute for the History of the 1956 Hungarian Revolution, Historical Archives of the Hungarian State Security Budapest 2007.

RAINER, János M., STANDEISKY, Éva. *Évkönyv. 10. 2002. Magyarország a jelenkorban*. Budapest: 1956-os Intézet 2002.

RAINER, János M., STANDEISKY, Éva. *Évkönyv. 11. 2003. Magyarország a jelenkorban*. Budapest: 1956-os Intézet 2003.

RAINER, János M., STANDEISKY, Éva, *Évkönyv. 12. 2004. Magyarország a jelenkorban*, Budapest: 1956-os Intézet 2004.

RAINER, János M., STANDEISKY, Éva (ed.), *A demokrácia reménye. Magyarország, 1945. Évkönyv XIII. 2005*, Budapest: 1956-os Intézet 2005.

RAINER, János M., SOMLAI, Katalin (ed.), *Az 1956-os forradalom visszhangja a szovjet tömb országában. Évkönyv XIV. 2006–2007*, Budapest: 1956-os Intézet 2007.

Report: „My observations on the Soviet Union“. Zhou Enlai to Mao Zedong and the Central Leadership (24.1. 1957), in: SHI Zhong-quan, *Zhou Enlai de zhuoyue fengxian* [Remarkable Achievements and Contributions of Zhou Enlai]. Beijing: CCP Central Academy Press 1993. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/117033>.

RÉV, István, Parallel Autopsies, *Representations*, 1995, No. 49, s. 15-39.

RÉV, István, The Necronym, *Representations*, 1998, No. 64.

RICHTER, James, “Reexamining Soviet Policy Towards Germany during the Beria Interregnum”, CWIHP, Working Paper, Washington, D.C., 1992, No. 3.

RIPP, Zoltán, Hungary’s Part in the Soviet–Yugoslav Conflict, 1956–58, *Contemporary European History*, Vol. 7, 1998, No. 2, s. 197-225.

ROBERTS, Geoffrey, *A Chance for Peace? The Soviet Campaign to End the Cold War, 1953–1955*, CWIHP Working Paper No. 57, December 2008. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/WP57_WebFinal.pdf.

SHEN, Zhi-hua, *Mao and the 1956 Soviet military intervention in Hungary*, in: RAINER, János M., SOMLAI, Katalin (ed.), *The 1956 Hungarian Revolution and the Soviet Bloc Countries: Reactions and Repercussions*. The Institute for the History of the 1956 Hungarian Revolution, Historical Archives of the Hungarian State Security Budapest, 2007.

SHEN, Zhi-hua, XIA, Yafeng, Between Aid and Restriction: Changing Soviet Policies toward China’s Nuclear Weapons Program: 1954-1960, *NPIHP Working Paper #2*, May 2012, s. 4. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/soviet_policies_twrds_chinas_nuclear_weapon_s_prgm.pdf.

SHU, Guang Zhang, *The Sino - Soviet alliance and the Cold War in Asia, 1954–1962*, in: LEFFLER, Melvyn P., WESTAD, Odd Arne (eds.), *The Cambridge History of the Cold War, Volume 1. Origins*. Cambridge University Press 2010.

- SHU, Guang Zhang, *Sino-Soviet Economic Cooperation*, in: WESTAD, Odd Arne (ed.), *Brothers in Arms: The Rise and Fall of the Sino-Soviet Alliance, 1945–1963*. Cold War International History Project Series, Washington: Stanford University Press, Woodrow Wilson Center Press, 1998.
- SCHWEINGRUBER, David, Mob Sociology and Escalated Force: Sociology's Contribution to Repressive Police Tactics, *The Sociological Quarterly*, Vol. 41, No. 3, s. 371-389.
- SIKORA, Stanislav, *Die Wirkung der ungarischen Ereignisse von 1956 auf die Tätigkeit der KPTsch-Führung (Schwerpunkt: Slowakei)*, in: HAHN, H.H., OLSCHOWSKY, Heinrich (Hrsgb.), *Das Jahr 1956 in Ostmitteleuropa*, Akademie Verlag, Berlin 1996.
- SÍPOS, Levente, VARGA, György T., Jelentés 1956-ból Farkas Mihály büneiről, Az MDF KV által 1956 március 13-án Farkas Mihály ügyének kivizsgálására kiküldött bizottság július 19-i jelnetése, *Társadalmi szemle*, 1990, No. 6, s. 73-90.
- SIPOS, Péter, Szovjetunió és Jugoszlávia, 1945–1955, *História*, 1992, No. 4.
- SMELSER, N.J. (ed.), *Essays in Social Explanation*, Englewood Cliffs (NJ), Prentice Hall 1968.
- STANDEISKY, Éva – RAINER, János M. *Évkönyv. 7. 1999. Magyarország a jelenkorban*. Budapest: 1956-os Intézet, 1999.
- STYKALIN, A. S., Soviet-Yugoslav Relations and the Case of Imre Nagy, *Cold War History*, 2005, No. 5, s. 3-22.
- SUGAR, Peter F., Causes and Results of the Hungarian Upheaval of 1956, *East European Quarterly*, Vol. III, 1969, No. 3.
- SZAKOLCZAI, Attila, The Main Provincial Centres of the 1956. Revolution: Győr and Miskolc. *Europe-Asia Studies*, Vol. 58, 2006, No. 8, s. 1311-1328.
- TISMĂNEANU, Vladimir, *Gheorghiu-Dej and the Romanian Workers' Party: From De-Sovietization to the Emergence of National Communism*. CWHIP, Working Paper #37, May 2002. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/ACFAF5.pdf>.
- TISMĂNEANU, Vladimir, *Comisia Prezidențială pentru analiza dictaturii comuniste din România*, Raport final, București 2006.
- TURAI, Hedvig, Past Unmastered. Hot and Cold Memory in Hungary, *Third Text*, Vol. 23, 2009, No. 1, s. 97-106.
- VÁMOS, Péter, "Much Listening, Little Speaking:" Chinese Foreign Ministry Documents on Hungary, 1956, *CWHIP e-Dossier No. 50*. [cit. 2014-05-30]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/publication/chinese-foreign-ministry-documents-hungary-1956>.
- VÁMOS, Péter, Az SZKP XX. kongresszusának hatása a magyar-kínai kapcsolatokra, *Múltunk*, 2006, No. 2, s. 235-256.
- VÁRADI, Natália, *1956 os deportálások a Szovjetunióba az Ukrajna Állambiztonsági Hivatalának Archívumában őrzött dokumentumok alapján*, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z http://kmf.uz.ua/kutatasok/deportaltak56/deportaltak_listaja_56.html.
- VARGA, László, Andropov jelenti: a Szovjetunió budapesti nagykövetének tárgyalásai vezető magyar politikusokkal 1956. április 18. és szeptember 3. között, *Levéltári Szemle*, 47, 1997, No. 1, s. 9-31.
- VARGA, György T., *Zur Vorgeschichte der ungarischen Revolution von 1956*, in: FOITZIK, Jan (ed.), *Entstalinisierungskrise in Ostmitteleuropa 1953–1956: vom 17. Juni bis zum ungarischen Volksaufstand: politische, militärische, soziale und nationale Dimensionen*, Schöningh: Paderborn 2001.
- VERONA, Sergiu, The Withdrawal of Soviet troops from Romania in 1958. An Analysis of the decision. Final report to National Council for Soviet and East European Research, Johns

Hopkins School of Advanced International Studies, december 1989. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.ucis.pitt.edu/nceeer/1989-803-01-Verona.pdf>.

Венгрия апрел' - октябрь 1956 г. Информация Ю. Андропова, А.И. Микояна и М.А. Сулова из Будапешта, *Исторический архив*, 1993, No. 4, s. 103-142.

Венгрия, октябрь – ноябрь 1956 г. Из архива ЦК КПСС, *Исторический архив*, 1993, No. 5, s. 132-160.

Венгрия, ноябрь 1956 г. – август 1957 г., *Исторический архив*, 1993, No. 6, s. 131-144.

WEATHERSBY, Kathryn, Soviet Aims in Korea and the Origins of the Korean War, 1945-50: New Evidence From the Russian Archives, *CWHP Working Paper No. 8*, Washington, D.C., November 1993. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/ACFB76.pdf> ;

WOLFF, David, "One Finger's Worth of Historical Events". New Russian and Chinese Evidence on the Sino-Soviet Alliance and Split, 1948-1959, *CWHP Working Paper No. 30*, Washington, D.C., August 2000. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z <http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/ACFB14.pdf>.

ЗАЛЕЕВА, А.Н., О событиях 1956 года в Венгрии, *Дипломатический вестник*, 1992, No. 19-20, s. 52-56.

ЗЕЛИЦКИЙ, В.Й., Венгрия в 1956 года. Эволюция оценок венгерских историков, *Новая и новейшая история*, 1992, No. 3, s. 18-35.

ЗЕЛИЦКИЙ, В.Й. Временное торжество и крах ракошизма. „Новый“, политический курс и дальнейшее углубление кризиса в Венгрии (март 1955 – октябрь 1956). Венгрия в 1956 года, s. 50-74.

ЗЕЛИЦКИЙ, В.Й., *Будапешт – Москва*. in: НЕЖИНСКИЙ, Л.Н., *Советская внешняя политика в годы холодной войны (1945–1985)*, Москва: Новое прочтение 1995, s. 241-282.

ЗЕЛИЦКИЙ, В.Й. Венгерская осень в донесениях западных дипломатов из Будапешта и Москвы, s. 69-106.

ЗЕЛИЦКИЙ, В.И., Трагическая судьба Ласло Райка. Венгрия 1949, *Новая и новейшая история*, 2001, No. 2.

ZINNER, Tibor, Az ÁVH-s vezetők sorsa, *História*, 1996, No. 3.

ZUEV, Dennis, A Visual Dimension of Protest: An Analysis of Interactions during the Russian March, *Visual Anthropology*, Vol. 23, 2010, s. 221-253.

Publicistické články

ADAMEC, Jan, Maďarská revoluce 1956: historie revolucí, *Tvar*, roč. 24, 2013, č. 2, s. 16.

ADAMEC, Jan, Důležitost marného gesta, *A2*, roč. 4, 2008, č. 25, s. 1.

ADAMEC, Jan, Čeští hrdinové táhnou na Budapešť: jak jsme roku 1956 chtěli válčit v Maďarsku, *Respekt*, roč. 14, 2003, č. 43, s. 18.

BÁN, Andrej, Maďarsko 1956, *Reflex*, roč. 17, 2006, č. 42, s. 44-48.

BARÁNEK, Jan, Maďarsko: Krvavé oběti komunismu zůstávají mementem pro budoucí generace, *Denní Telegraph*, roč. 5, 1996, č. 250, s. 9.

DOBEŠ, Jan, Kniha o tom, co se nestalo, *Souvislosti*, roč. 13, 2002, č. 2, s. 284, 285-290, 291.

DOLEŽAL, Bohumil, Zapomenuté výročí maďarské revoluce, *Lidové noviny*, roč. 12, 1999, č. 249, s. 10.

DOLEŽAL, Bohumil, My nejsme soudruzi!, *Respekt*, roč. 17, 2006, č. 41, s. 13-15.

DRÁPALA, Milan, Promarněná příležitost, *Listy*, roč. 23, 2002, č. 1, s. 29-31.

EHL, Martin, Rozdělení Maďaři žijí v napětí, *Hospodářské noviny*, roč. 50, 2006, č. 207, s. 8.

EÖRSI, István, Vytěsnění a jeho vytěšňování, *Listy*, roč. 23, 1993, č. 4, s. 85-93.

Maďarská revolta 1956, *Týden*, roč. 13, 2006, č. 42, s. 64-65.

GOSZTONY, Peter von, Padesátý šestý rok Kádár Maďarům nikdy neodpustil, *Lidové noviny*, roč. 5, 1992, č. 258, s. 10.

HEGYI, Gyula, Příběhy let 1956 a 2006 mají leccos společného, *Literární noviny*, roč. 17, 2006, č. 44, s. 4.

HOMOLOVÁ, Marie, Maďarsko 1956: odsoudili mě k smrti, *Mladá fronta Dnes*, č. 17, 2006, č. 246.

HRUBÝ, Dan, Kdo byl mrtvý muž?, *Reflex*, roč. 18, 2007, č. 43, s. 100-105.

IVANICS, Péter, Maďarské povstání, které kdysi otřásl komunistem, je jen vzpomínkou, *Mladá fronta Dnes*, roč. 7, 1996, č. 249, s. 10.

MACHÁČEK, Jan, Uherský guláš a knedlík, *Hospodářské noviny*, roč. 50, 2006, č. 207, s. 11.

Meghalt Szalai Béla (15.10. 2008), HVG [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: http://hvg.hu/itthon/200842_Meghalt_Szalai_Bela.

MORVAY, Petr, Padouch, či hrdina? Maďaři hodnotí Kádára, *Mladá fronta Dnes*, roč. 12, 2001, č. 205, s. 10.

MOTYKA, Grzegorz, Osvobození, nebo nová okupace?, *Lidové noviny*, 09.05. 2015, číslo 107, str. 26.

NODL, Martin, Ke kořenům české pasivity!, *Literární noviny*, roč. 13, 2002, č. 3, s. 4.

PERNES, Jiří, Připomínejme si Maďarsko v roce 1956, říká historik, *Mladá fronta Dnes*, roč. 17, 2006, č. 256, s. 12.

PLAVEC, Michal, Češi a maďarské povstání 1956, *Nedělní svět*, roč. 3, 2006, č. 42, s. 5.

RANSDORF, Miloslav, Příčiny maďarských událostí 1956, *Haló noviny*, roč. 17, 2007, č. 6, s. 11.

RUPNIK, Jacques, Dvě Maďarska slaví výročí, *Právo*, roč. 16, 2006, č. 250, s. 2.

SEDLÁK, Gabriel, Rok 1956: od tání k "slávě pověšenců", *Lidové noviny*, roč. 19, 2006, č. 248, s. 11.

ŠAJTAR, Jaroslav, Maďarské události sovětskýma očima, *Reflex*, roč. 17, 2006, č. 42, s. 50.

ŠEBEK, Jaroslav, Deset dnů, které otřásl komunistem, *Mladý svět*, roč. 42, 2000, č. 40, s. 56-58.

ŠEBEK, Jaroslav, Proč byl u nás v šestapadesátém klid: Mladá francouzská historička, Rupnikova žačka, pohlíží na Československo 50. let, *Mladá fronta Dnes*, roč. 13, 2002, č. 75, s. 7.

ŠEDIVÝ, Jaroslav, Maďarské povstání v mezinárodním kontextu, *Listy*, roč. 37, 2007, č. 1, s. 41-44.

ŠIŠKA, Miroslav, Maďarský říjen 1956, *Právo*, roč. 6, 1996, č. 252, s. 15.

ŠIŠKA, Miroslav, Krvavý maďarský podzim 1956, *Právo*, roč. 16, 2006, č. 246, s. 16.

VARGA, György, Váš listopad nám Maďarům chybí, *Lidové noviny*, roč. 19, 2006, č. 248, s. 11.